

«ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙ ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ»

Ι.Μ.Κ.Α.Ω.

Ι.Ν. Αγίων Αποστόλων
Πέτρου και Παύλου
Πεύκης

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΗΦΙΣΙΑΣ ΑΗΓΑΡΟΥΣΙΟΥ ΚΑΙ ΩΡΕΩΝΟΥ

Εβδομαδιαία έκδοση Του Ιερού Ναού
Αγίων Αποστόλων Πέτρου & Παύλου Πεύκης

Νικολάου Πλαστήρα και Πατριάρχου Γρηγορίου Ε'
Τηλ. 2108027738, E-mail: agioi.apostoloi@gmail.com
www.agioiapistoloi.gr

ΚΥΡΙΑΚΗ 2 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2020.

**Η ΥΠΑΠΑΝΤΗ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟΥ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΟΣ
ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ**

Έτος 13^ο Τεύχος 564

Η εικόνα της Υπαπαντής του Κυρίου

Η σκηνή εικονίζει την εκπλήρωση του εβραϊκού έθους. Του έθους που καθόρισε «παν άρσεν το την μήτραν διανοίγον» να αφιερώνεται στον Θεό (Έξοδ. ιγ' 2). Αυτή την πραγματοποίηση του «ειθισμένου, κατά το ειρημένον του νόμου» (Λουκ. β' 24, 27) ιστορεί η εικόνα της Υπαπαντής, η οποία αφηγείται τη συνάντηση του βρέφους Χριστού με τον σεβάσμιο γέροντα Συμεών και την προφήτιδα Άννα στο ναό των Ιεροσολύμων. Πέντε πρόσωπα απαρτίζουν τη σύνθεση. Η Υπεραγία Θεοτόκος με τον Ιωσήφ φέρνουν στο ναό τον τεσσαρακονθήμερο Ιησού Χριστό. Τα δύο άλλα πρόσωπα είναι πρόσωπα του ναού, και συναντούν τους προσερχομένους εντός του ιερού χώρου. Ο Συμεών ο πρεσβύτες, άνθρωπος χαριτωμένος από το Πνεύμα του Θεού, «δίκαιος και ευλαβής, προσδεχόμενος παράκλησιν του Ισραήλ» (Λουκ. β' 25), και η αγία Άννα η προφήτιδα, θυγατέρα Φανουήλ, σε προχωρημένη ηλικία και αυτή, αφιερωμένη στην υπηρεσία του ναού από τη νεότητά της, από τότε που χηρευσε. Τα πρόσωπα αυτά, που μαρτυρούνται στο σχετικό χωρίο του κατά Λουκάν Ευαγγελίου, απαρτίζουν κάθε φορά το εικονογραφικό θέμα της Υπαπαντής, το οποίο

έχει γνωρίσει πολλές παραλλαγές όσον αφορά κυρίως στη διάταξη, τη στάση και τη θέση των εικονιζόμενων μορφών.

Υπάρχουν δύο βασικοί εικονογραφικοί τύποι του θέματος, και κριτήριο για τη διάκρισή τους αποτελεί το αν το θείο Βρέφος βρίσκεται στα χέρια της Παναγίας ή του Συμεών. Στα αρχαιότερα γνωστά παραδείγματα της εικόνας που έχουν σωθεί μέχρι τις μέρες μας, ακολουθείται ο πρώτος τύπος, σύμφωνα με τον οποίο το Βρέφος κρατά η Παναγία. Ο εικονογραφικός τύπος που παρουσιάζει τον Χριστό στα χέρια της Παναγίας ήταν ο επικρατέστερος μέχρι τις αρχές του 14ου αιώνα, ενώ ο δεύτερος τύπος, με τον Συμεών να κρατά τον μικρό Χριστό, είχε αρχίσει να γίνεται πολύ γνωστός ήδη από τα μέσα του 12ου αιώνα.

Αντιπροσωπευτική του πρώτου εικονογραφικού τύπου είναι η σκηνή της Υπαπαντής (13ου αιώνα) στο Πρωτάτο του Αγίου Όρους, έργο της παλαιολόγειας εποχής, έργο του Μανουήλ Πανσέληνου (Μακεδονική σχολή). Στο αριστερό μέρος της εικόνας παριστάνεται ο γέροντας Συμεών, ο οποίος στέκεται πάνω σε ξύλινη εξέδρα, που αποτελείται από τρία σκαλοπάτια. Πατώντας στο δεύτερο σκαλοπάτι είναι σκυμμένος εμπρός με λυγισμένα τα γόνατα, ενώ

με το δεξί χέρι του ευλογεί τον μικρό Χριστό, τη Μητέρα Του και τον δίκαιο Ιωσήφ.

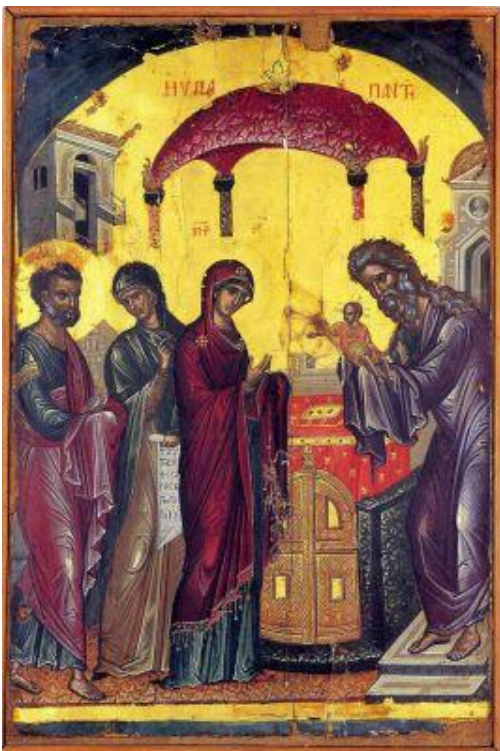
Η σεβάσμια και άγια μορφή του Συμεών εντυπωσιάζει. «Η κεφαλή του είναι μακρόμαλλη και αναμαλλιασμένη, με τους πλοκάμους συνεστραμμένους ως οφίδια, το γένειόν του αναταραγμένο, το πρόσωπόν του σεβάσμιον κατά πολλά και πατριαρχικόν, οι πόδες του λυγισμένοι, πατούν επάνω εις το υποπόδιον κλονιζόμενοι. Τα όμματά του είναι ωσάν δακρυσμένα, και φαίνεται ως να λέγη “Νυν απολύεις τον δούλόν σου, Δέσποτα”» (Φ. Κοντογλου). Όλες οι γραμμές του σώματος του αγίου Συμεών, μαζί με τις πτυχώσεις των ενδυμάτων του, τείνουν προς τον Κύριο.

Προς το μέρος του Συμεών προσέρχεται η Θεοτόκος κρατώντας τον μικρό Χριστό. Μεταξύ της Θεοτόκου και του Συμεών εικονίζεται τμήμα της Αγίας Τράπεζας, η οποία είναι καλυμμένη με ύφασμα κόκκινου χρώ-

ματος. Πάνω στην Αγία Τράπεζα υπάρχει λιθοκόσμητο Ευαγγέλιο. Η Θεοτόκος εικονίζεται στο κέντρο της σύνθεσης. Τα χέρια της, πάνω στα οποία βρίσκεται το θείο Βρέφος, είναι καλυμμένα με το μαφόριο και εκτεταμένα προς τον Συμεών. Η Θεοτόκος κοιτάζει τον γέροντα Συμεών με ύφος σοβαρό, θλιμμένο αλλά και σκεπτικό, ακούγοντας τα όσα ο σοφός γέροντας της αποκαλύπτει με τον φωτισμό του Αγίου Πνεύματος για το μέλλον του Υιού της.

Ο μικρός Χριστός, που βρίσκεται στην αγκαλιά της, έχει το κεφάλι του γυρισμένο προς τον Συμεών κοιτάζοντάς τον εξερευνητικά, ενώ κάνει τη χαρακτηριστική κίνηση των βρεφών τείνοντας προς τα πίσω να κρατηθεί από το ρούχο της μητέρας του, καθώς αντικρίζει τον άγνωστο άνδρα. Φορά παιδικά ρουχαλάκια σε υπόλευκο χρώμα, που αφήνουν γυμνά τα χέρια, τα πόδια και την γύρω από τον λαιμό περιοχή. Πίσω από τη Θεοτόκο είναι ο Ιωσήφ ο μνήστρω. Διάκονος και πάλι του μυστηρίου, όπως και στην εικόνα της Γεννήσεως. Προχωρεί κρατώντας πάνω στην πτυχή του ενδύματός του (σ' άλλες εικόνες μέσα σε κλουβί) δύο τρυγόνια η δύο περιστερία, προσφορά στο ναό.

Τα πουλιά αυτά, σύμφωνα με τους Πατέρες της Εκκλησίας, συμβολίζουν τους από τους Ιουδαίους και εθνικούς χριστιανούς, καθώς και τις δύο διαθήκες, την Παλαιά και την Καινή. Άλλωστε το όλο συμβάν της Υπαπαντής του Κυρίου ενώνει δύο σαφέστατα διαφορετικούς χώρους. Τον χώρο της Παλαιάς με την Καινή Διαθήκη. Της προσδοκίας των αιώνων, με τον Προσδοκώμενο. Της φθοράς του γήρατος και του θανάτου, με την αφθαρσία και τη ζωή του βρέφους Ιησού.

Μπροστά από τον Ιωσήφ στέκει η προφήτις Άννα. Στα χέρια της, που τόσα χρόνια διακόνησαν τις ανάγκες του ναού, κρατάει λητάριο με λόγους προφητικούς, που ρονται στο πρόσωπο του προσφερομένου βρέφους Ιησού: «Τούτο το Βρέφος ουρανόν και γην εστερέωσεν». Αντιπροσωπευτική του δεύτερου εικονογραφικού τύπου είναι η φορητή εικόνα της Υπαπαντής από τη Μονή Σταυρονικήτα (15451546), έργο του Θεοφάνους του Κρητός (Κρητική σχολή). Ο φος της εικόνας της Υπαπαντής τοποθετεί τη σκηνή στο ναό, μπροστά στο άγιο Βήμα

στιανικής εκκλησίας. Διακρίνονται το βημόθυρο, η αγία Τράπεζα και το θολωτό κιβώριο, που το στηρίζουν τέσσερις κολόνες.

Ο θεοδόχος Συμεών με τα δυο του χέρια σκεπασμένα κρατεί το Βρέφος, που με απλωμένο το δεξί του χέρι και κοιτάζοντας την Παναγία λαχταράει να πέσει στην αγκαλιά της. Ο Συμεών είναι ιερέας και παίρνει τον Χριστό βρέφος σαν να παίρνει πρόσφορο από την Παναγία, για να θυσιάσει τον Χριστό πάνω στην αγία Τράπεζα, όπως κάνει πάντοτε ο ιερέας. Και μας δηλώνει εδώ ότι ο Χριστός ήρθε για να θυσιαστεί. Τα χέρια του, σκεπασμένα από συστολή και σεβασμό με μια άκρη του ενδύματός του, γίνονται θρόνος. Θρόνος, όχι για να υποδεχθούν ένα κοινό βρέφος, αλλά για να κρατήσουν Αυτόν που κρατεί ολόκληρη την οικουμένη.

Αξίζει να παρατηρηθεί πως, ενώ η εικόνα παρουσιάζει τη σκηνή σαράντα μέρες μετά τη Γέννηση του Ιησού, το νήπιο δεν παρουσιάζεται σπαργανωμένο. Έχει φωτοστέφανο, κρατάει στο χέρι ειλητό, έχει βασιλική και θεϊκή εμφάνιση. Αυτό δεν γίνεται χωρίς λόγο. Το Παιδί είναι ο Εμμανουήλ, «μεθ' ημών ο Θεός», ο Θεάνθρωπος. Είναι «ο άναρχος Λόγος του Πατρός, αρχήν λαβών χρονικήν, μη εκστάς της αυτού Θεότητος», όπως λένε τα τροπάρια του Εσπερινού της εορτής. Πίσω από την Παναγία στέκει η προφήτις Άννα. Η στάση της προδίδει το προφητικό της χάρισμα. Το ένα της χέρι είναι υψωμένο και δείχνει με το δάχτυλό της. Οι προφύτες δείχνουν. Με το άλλο χέρι, το αριστερό, κρατάει το ανοιχτό ειλητάριο που γράφει «Τούτο το Βρέφος ουρανόν και γην εστερέωσεν».

Η εικόνα της Υπαπαντής, όπως και κάθε απεικόνιση στη βυζαντινή αγιογραφία, είναι «υπόμνησις σωτηρίας». Σημαίνει τη συνάντηση του Κυρίου με την προσδοκία του κόσμου, αλλά και με την προσδοκία του κάθε πιστού. Γράφει ο π. Αλεξάντερ Σμέμαν: «Υπάρχει στον κόσμο κάτι πιο χαρούμενο από μια συνάντηση, μια “υπαπαντή” με κάποιον που αγαπάς; Είναι αλήθεια πως το να ζεις σημαίνει να περιμένεις, να αποβλέπεις σε μια συνάντηση. Δεν είναι άραγε η υπερβατική και όμορφη προσδοκία του Συμεών το σύμβολό της; Δεν είναι σύμβολο της προσδοκίας αυτός ο “πρεσβύτες”, που περνά ολόκληρη τη ζωή του περιμένοντας το φως που φωτίζει τους πάντες και τη χαρά που πληρώνει τα πάντα;».